

Skänklåt

efter Mattias Blom

(Hälsingland)

401

78

efter Mattias Blom, Bjuråker (1880-1936)

spelad av Grubb - Anders Jonsson, Delsbo (1891-1975)

Uppt. av Sven Härdelin

Arr.: Thore Härdelin d.y.

Musical score for Skänklåt, a 2/4 piece in D major. The score is written for piano and features a melody with various ornaments and a harmonic accompaniment. The key signature has two sharps (F# and C#). The time signature is 2/4. The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. Chords G and D7 are indicated. There are first and second endings marked with '1' and '2'.

Text till

Skänklåt efter Mattias Blom (första reprisen):

Får vi bjuda, får vi bjuda, får vi bjuda eder på vår fest?
För idag ska' vi ha', ja idag ska' vi ha'
riktigt trevligt, ja de' ska' vi ha'!

Repris sång.

Balzerjungfrun

vals av Ragnar Forslund

202

ANDRA STÄMMA:

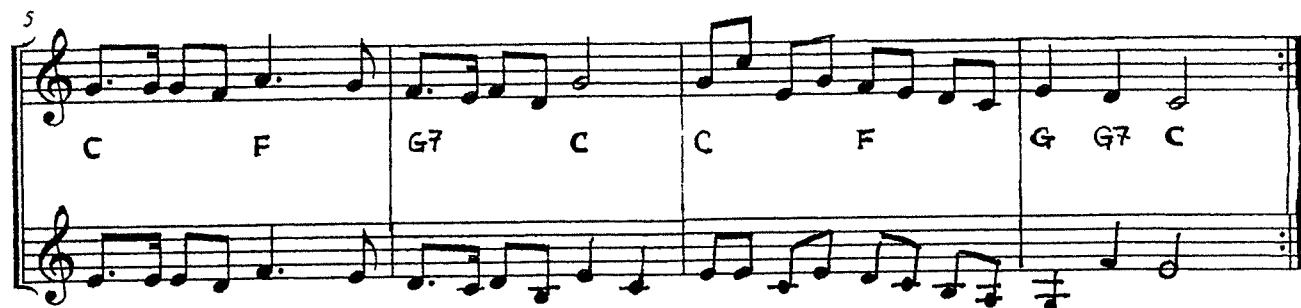
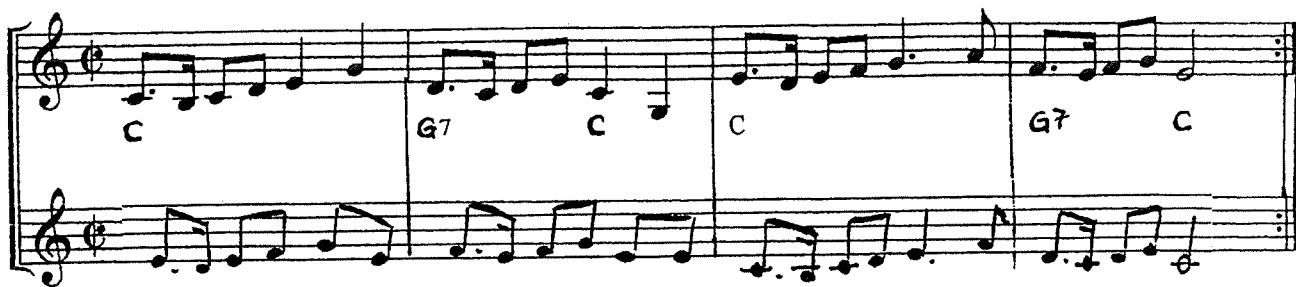
Ragnar Forslund (nedan t.v.), född 1926, är en multiinstrumentalist från Älvdalen, Dalarna.

Balzerjungfrun (nedan t.h.) är en "figur", som man bör blidka för att klara sig helskinnad på de branta vägarna vid Balzers fäbodar, Älvdalen. I brist på kontanter komponerade Ragnar denna låt åt henne i stället.

Skänk en slant åt spelman

Norra Uppland

//:Skänk en slant åt spelman, nådigaste herre,
gumman min är sjuk, och åtta barn jag har ://
//:Varför skulle jag, som står på nödens brant
skämmas för att tigga utav er en slant?://

Arr: Allan Westin, Stockholm, 2011. En mer ut-
broderad variant av denna melodi kallas
"Leipzigs krigsmarsch" i Uppland (östast i G dur).
Finns även som "Slättermarsch" i Närke.

Polska efter Ossian Eklund

(70)

Västbyn, Offerdal, Jämtland

I

2.

Arr: Allan Westin, Stockholm, 2017.
När andra stämman har rytmen samtidigt som melodin har en triol, så ska den sista av de två tonerna spelas samtidigt med triolens sista ton, alltså:

Offerdal ligger ett par mil NNV om Storsjön.
Versionen ovan är något enklare än Heimbygdas lösblad nr. 255, som kallar den "Lapp-Nils-polska"

e. Mattias Blom, Bjaråker
(1880-1936), Hälsingland

Handwritten musical score for "The Rose Tree" in G major, 2/4 time. The score consists of five staves of music. Chords are written above the notes: G, D7, C, and F#m. The melody is simple and repetitive, with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The score is numbered 1 through 18, with some measures containing first and second endings.

11: Å rutiga kalvar, å randiga kor, å en gammal spattiger häst :||
 Å, har ni sett min skälleko, skälleko, har ni sett min lilla kossa,
 Å, har ni sett min ko?
 SÅ, kom min kossa, skälleko, skälleko, kom min kossa, kom min lilla
 Å, kom min lilla kalv

Andrastämman

till "SKÄLLEKO", Gånglåt efter Mattias Blom, Bjuråker, Hälsingland

Själva
melodin
står i
sven
Härde lins (so
"Lätskola" nr. 1)

Arr: Allan
Westin, Stock-
holm 1971

Själva
melodin
står i
sven
"Härdehins (som)
"Lätskola" (nr. 4)

Acc: Allan
Westin, Stock-
holm, 2011.

Spelmannen "Bryggarn" Anders Jonsson, Delsbo (1891-1975) lärde sig bl.a. denna lät av Mattias Blom (1880-1936), Bjuråker, norra Hälsingland.

Folklig vals av Lille Bror Söderlundh

223

"Lille Bror" (Bror Axel) Söderlundh (1912-57) var ursprungligen värmlänning. Han studerade musik i Stockholm på 1930-talet, och var verksam som kapellmästare, vissångare och kompositör. Mest känd för tonsättningar av Nils Ferlins dikter. Flyttade till Leksand 1941, jobbade som musik- och körledare där och i Borlänge. Han arrangerade musik åt Evert Taube, Ruben Nilsson, Leksands Spelmanslag m.fl. Han hävdade att "Det enda vi har att växa ur är folkvisan."

Nedan: Andrastämman av Allan Westin, Stockholm

2019

—bis— betyder:
upprepa takterna
under klammern.

% betyder:
upprepa före-
gående figur
eller
takt

Pileknäckaren

e. Johan Jakob Bruun

SKÅNE

Pileknäckaren (scottish) e. Johan Jakob Bruun, Skåne (S) (1818 - 89), från Särslöv, Södervidinge, N. om Lund. Han spelade tvärflöjt, oftast dansmusik, och gärna ihop med någon fiolspelman. Han tjänade såpass mycket på sitt spelande, att det räckte till tobak och "garderobsförbättring". Låten står som "Ringdans" i Sv. Låtar, Skåne nr. 541, där det står att den ursprungligen använts som fyrtur eller angläs. Kring 1880 användes den som polka, hundra år senare mest som schottis.

Egentlig en Ringdans, men vi bruger den som scottish

Teksten gengivet her i dansk/svensk retskrivning:

Jag har vart i Höja, jag har vart i Staby,
jag har vart i Kälna och Grudevals Kru.
Där fick vi kaffe, där fick vi gökar,
där fick vi pileknäckare sju.

||: Är det likt nå'nting, är det likt nå'nting ?
Att sju pileknäckare satt i go ro ? :||

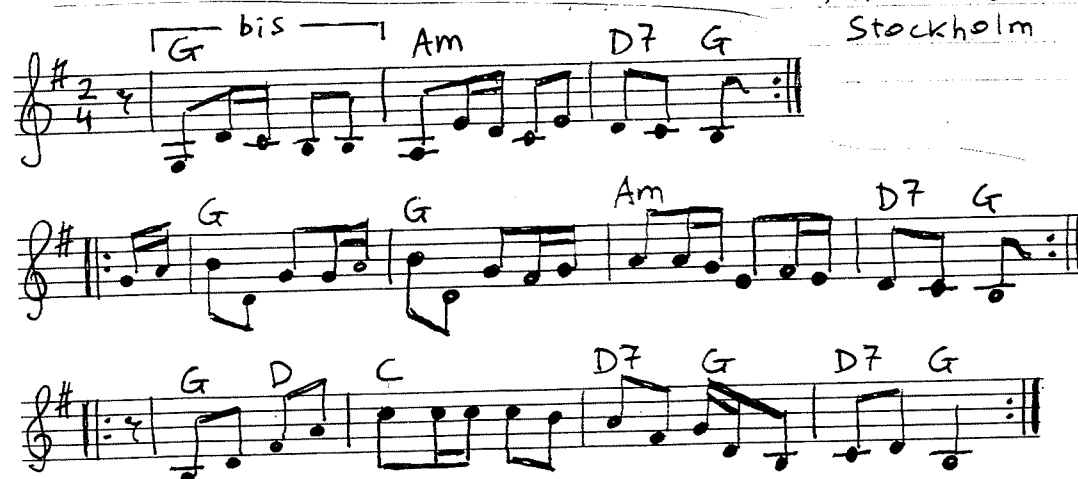
||: Jag har druckit sju pileknäckare,
jag kan dricka sju endnu :||

(En "pileknäckare" er en mix, vistnok ^{madeira} kaffe og rom)
Indspillet på:

- LP: Filarfolket: "Birfilarmusik från Malmö"

(Node fra Folkets Hus Spillefolk: www.folketshus.dk)

"bis" betyder: spela den takten
två gånger

Andrastämman nedan
har jag gjort år 2020.

Allan Westin
Stockholm

FURUBOMS POLSKA

Boda, Dalarna

13

Sjungen av
Lisa Furubom.
Nytt arr. 2014
av Allan Westin,
Stockholm
Lisa F. (1891-1979)
bodde i Stockholm,
Spelade gitarr.
Dotter till Olof F.

Am E7 Am

Am E7 Am G7 C G7

C G7 C G7 C

på LP: Skäggmanslaget & Delsbo pojkar: ... på Skansen (Häls.)

— " — Hälsingehambo
(där i G moll)

om denna lät;
se "Noterat nr. 2"

5

Härgalåten

(20)

Hälsingland

Trad.

Am E7 Am C Dm G7 C Dm G7 C C E7 Am E7 Am Am E7 Am E7 Am E7 G7 C E7 Am Dm Am E7 Am

ur "Allspelslåtar och Nackalåtar", något justerad av A. Westin

Andrastämman till Härgalåten (i A moll)

av Allan Westin, Stockholm, 2010

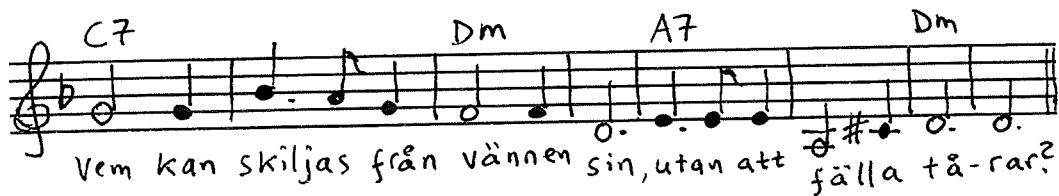
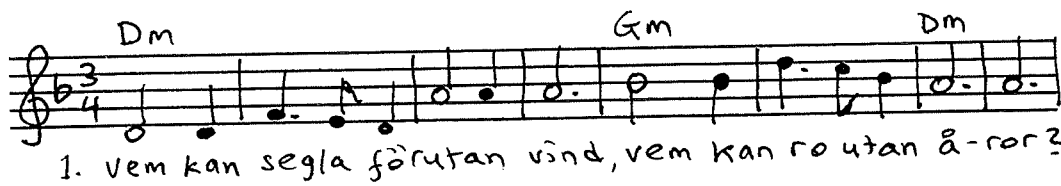
Am E7 Am E7 Am E7 Am E7 G7 C E7 Am Dm Am E7 Am

spelas rad 1 igen.

Spela rad 1 igen, sen rad 2, sen rad 1 igen.

Vem kan segla...?

(219)

Vers 2: Jag kan segla förutan vind,
jag kan ro utan åror,
men ej skiljas från vännen min,
utan att fälla tårar.

Enligt "Den svenska sångboken" upptecknades denna visa i denna variant år 1909, och lär vara finlandssvensk. Enligt vissa källor är den från Åland. "Gröna visboken" å andra sidan hävdar att denna variant är norsk, och ger även en "finsk variant" med lite annan melodi. Visan brukar skrivas i 6/8-takt, men jag har här skrivit om den i 3/4-takt, valstakt, som för de flesta är lättare att läsa. Jag gjorde en andra-stämma, se nedan, som delvis ligger högre än melodin, och därför måste spelas lite svagare, för att inte dränka melodin.

Allan Westin,
Stockholm, 2015

Andrastämma:

Värmdöpolkett, (Södra Uppland)

513

Arr: Allan Westin, Stockholm, 2017.

Låten publicerades 1907 i "Dragspels-Album, häfte 2" (för enradigt dragspel). Upptecknaren Nils Axberg hade musikförlag och nothandel i Stockholm, som han drev ända till 95-årsåldern, vilket troligen var på 1960-talet. Originalnoterna (se nedan) var som synes kompletterade med sifferskrift; "börja på knapp nr. 9" (t = tryck ihop bälgen).

Värmdöpolkett.

Upptecknad af Nils Axberg.

Nr. 12.

Grannens bastu

801

från Jeppo, Österbotten, Finland

Andrastämman av Allan Westin

The musical score is written for piano and voice. It consists of two systems of staves. The first system has a treble and bass staff. The treble staff has a key signature of one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. It starts with a Dm chord, followed by a C chord, and ends with a Dm chord. The bass staff has a key signature of one flat and a 4/4 time signature. The second system also has a treble and bass staff. The treble staff starts with a C chord, followed by Dm, Dm, A7, and Dm. The bass staff has a key signature of one flat and a 4/4 time signature. The lyrics are written below the staves.

Grannens ba-stu har vält omkull, å vå - ran står å lu - tar

Bättre ha en skruttig en, än å va'all-deles u - tan

Grannens bastu har vält omkull,
å våran står å lutar,
Bättre ha en skruttig en,
än å va' alldeles utan

SVENSK-ANNAS VALS

DALARNA från Rättvik Uppteft efter Hans Börtas

Handwritten musical score for 'Svensk-Annas Vals'. The score is in 3/4 time and D major. It consists of four systems of two staves each. Chords are written above the staves: D, G, D, A7, D, G, A7, D, G, A7, D. The melody is written in the treble staff, and the bass staff provides a simple accompaniment. Measure numbers 1 through 32 are indicated above the staves.

Varianter: Takt 4 | Takt 8 | Takt 13 | Takt 22 | Före takt 1: upptakt

Andrastämman justerad av Allan Westin, för att passa ihop med ackorden.

Svensk Anna från Rättvik hade en gång (troligen årtiondena kring 1900) varit vid Norrlands-kusten och hört en blåsorkester spela en vacker vals. Hon försökte komma ihåg melodin, och vid återkomsten till Rättvik sjöng hon den för spelmännen, som sedan

spelade låten på ovanstående vis. Säkert hade låten blivit förändrad under hela processen, och man kan undra över vilken vals som blåsorkestern egentligen hade spelat ursprungligen. Troligen var det "My bonnie lies over the ocean"!

(Kommentar av Allan Westin, Stockholm, 2011)

Se, god afton och god kväll,

Gånglåt efter Gyrís Anders, Älvdalen, DALARNA

426

se, god af-ton och god kväll, min ut-val-das-te. vän, hu-ru le-ver nu värl-den med dig? Har du hälsan å mår bra, som jag tror väl att du har, har du ||: hä-l-san, visst ro-ar det mig. Har du ||: mig ro-ar det

2
Har du silver har du gull,
har du kistorna full?
Har du penningar, visst roar det mig.
Jag har ett förnöjsamt sinn,
det är rikedom min,
||: det är bättre än penningar och gull. :||

4
Förr skall sjöar och strand
bliva torra som sand,
förr än jag tager mig någon ann
Förr skall måne och sol
falla neder på vår jord
||: förr än jag ändrar om dessa ord.

3
När jag tänker uppå dig
röres blodet uti mig.
Lilla vännen, förglöm aldrig mig.
Ser du stjärnorna de små
uppå himmelen den blå
||: falla neder till jorden som strå. :||

Si god afton och god kväll
(K E Forsslund, *Med Dalälven från källorna till havet*, 1918–1939) När Karl XIV Johans porfyrsarkofag 1856 skulle fraktas från Älvdalen till Gävle för vidare transport sjövägen till Stockholm, spelades denna låt av Gyrís Anders sittande uppe på en av de två slädar som drog kistlock och sarkofag över snön. Orden till sången är efter Frost Anders i Gåsarv.

Andrastämman av Allan Westin, Stockholm, 2019.

A7 D A7 D

Gärdebylåten

406

Gånglåt av Hjort Anders Olsson, Bingsjö, Rättvik (1865-1952)

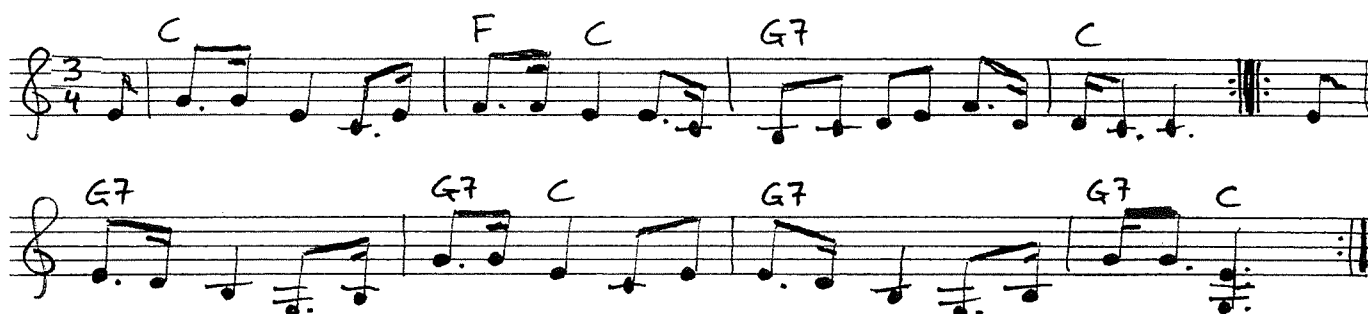
Många spelar dubbelt så långa reprisar. Låten blev populär på 1950-talet, när Rättviks Spelmanslags skivinspelning ofta spelades i radio. Hjort-Anders själv spelade en mer "utbroderad" variant. Hjort-Anders bodde större delen av livet i Uppland (bl.a. Sollentuna), bland eleverna kan nämnas Viksta-Lasse, Nils Agenmark (släkting) och Ole Hjorth (inte släkt). Gärdebyn ligger i södra delen av Rättvik.

Hjort-Anders i typisk pose →

Andrastämman (av Allan Westin, Stockholm, 2012)

Gotlands Bröllopsmarsch

405

Arrangerad av Elis Hanson.
Inspelad av Nordergutarnas spelmanslag på RA 159

Violin I

Violin II

Violin III

f D7 G Am D7 G D7

f

f

G Am D7 G D7 G *mf* G *mf* *mf*

deho C C C D7 G D7 G D7 *p* *p* *p*

G Am D7 *f* G D7 G

Kalle Lessen, vals från Österhaninge Sörmland (221)

"Kalle Lessen, Kalle Lessen, varför linkar du så?" "Inte und'ligt, inte und'ligt, ja' har ont i en tå!" tå!

Nedan: Andrastämman av Allan Westin, Stockholm, 2018

"Kalle Lessen, Kalle Lessen, när ska brölloppet stå?" "När jag blir bra i min tå, då ska brölloppet stå!"

Prickarna • över vissa noter betyder "staccato" (spela dem kort, med "luft" mellan tonerna)

Vers 2 nedan är lånad från en skånsk variant:

"Kalle Lessen, Kalle Lessen, när ska brölloppet stå?"
"När jag blir bra i min tå, då ska brölloppet stå!"

Låten är upptecknad efter Robert Nordström (fiol) (1868 - 1958), som var från Österhaninge. Han började spela (enradigt) dragspel som sjuåring, men gick sen över till fiol som han lärde sig av bl.a. Anders Bergström, Grindsvreten (södra Jordbro). Bergström, som levde ca 1840 - ca 1920, lärde honom denna låt. Nordström flyttade 1891 till Lerbo (s.v. om Flen), där han var kyrk- och skolvaktmästare. Innan dess hade han också varit bagarlärling i Stockholm.

Sparf-fars polska, Rättvik, (69) Dalarna

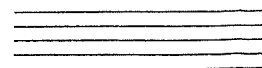
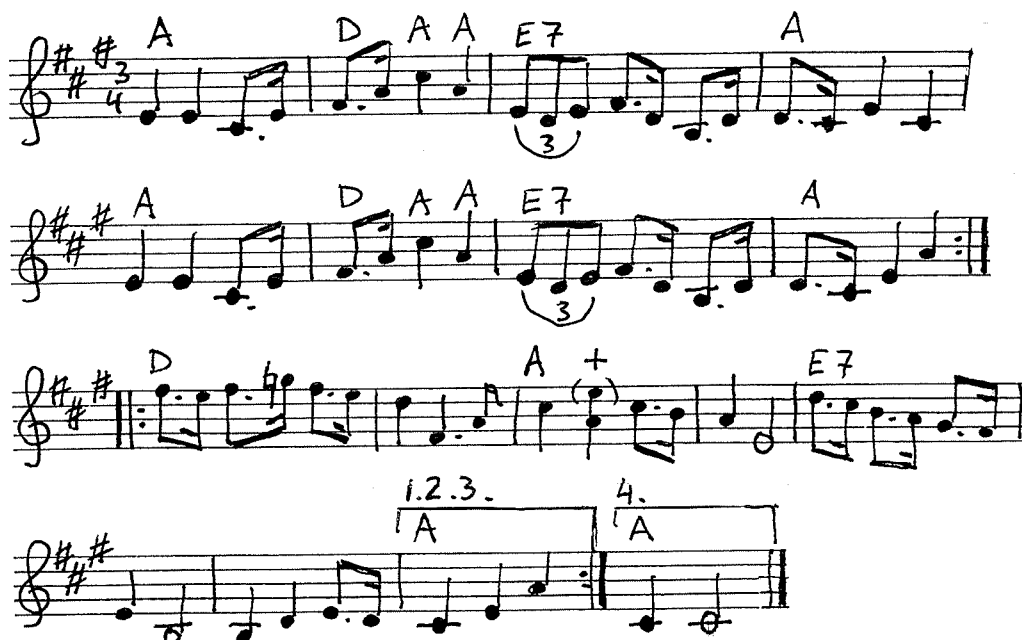
Kommentar till andra reprisens tredje takt:
Före höga A står några små, ultrasnabba toner F# och G#, som man kan hoppa över, om man vill. I samma takt står tecknet + som betyder "pizzicato" (knäpp med vänster ringfinger på fiolens E-sträng)

Sparf, far (Sparf Anders Andersson, Backa, Rättvik) levde 1839-1911. Denna låt spelas i regel som hambo, och hördes ofta i radio på 1950- och 1960-talen i olika versioner. Detta är nå'n slags "genomsnittsvariant".

Nedan: Andrastämman av Allan Westin, Stockholm, 2017

Sparf Anders
målad 1909
av A. Zorn

"Känner du den som dansa' med mej?"

(28)

Poliska från Österhaninge, Sörmland,
efter lantbrukaren och fiolspelmanen Fredrik Eriksson, Kvarnbro.
Han var född 1875, och hade lärt denna låt, med flera, av sin
svärfader Anders Gustaf Jansson, Lännäker, Österhaninge.
Jansson levde 1837 - 1920, spelade också fiol. Både Kvarnbro och
Lännäker ligger c:a 5 km öster om Österhaninge kyrka,
nära Gålö. Låten står i Ddur i Sv. Låtar, Sörmland, som nr. 21.
Tonarten ändrad här för sängbarhetens skull.

Text till första reprisen:

Känner du den som dansa med mej?
Röda skinnbyxor had' han på sej,
min man han hade gröna!

Andrastämman av Allan Westin, Stockholm, 2012.

(Första och tredje notraden kan spelas en oktav högre, om man
har många eller starka instrument på melodin, så att inte
melodin försvinner om andrastämman blir en överstämma)

"Bränd - Pers vals"

203

(Vals från Garsås, mellan Mora och Rättvik, Dalarna)

Handwritten musical score for "Bränd - Pers vals". The score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of seven staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The fourth staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The fifth staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The sixth staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The seventh staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines. Chord symbols G, C, D7, G, D, A7, and D are written below the staves. The text "OBS MELODIN!" is written above the fourth staff. The text "VID "OBS MELODIN!" SPELAS OFTA:" is written above the seventh staff.

203

Andrastämma till BRÄND PERS VALS fr. Garsås, Dalarna

Handwritten musical score for "Andrastämma till BRÄND PERS VALS". The score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of four staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The fourth staff has a treble clef and a key signature of one sharp. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines. Chord symbols G, C, D7, G, D, A7, and D are written below the staves. The text "Arr: Allan Westin, Stockholm 2014" is written below the fourth staff.

Julpolka hos mamma på julafton 1907

Ja, de' går ju riktigt bra, ja riktigt bra, ja riktigt bra!

En vän till mig hade denna låt på en fonografrulle. På den var det prat, och så skulle någon "agera bondspelman", och spelade denna stump på en radigt dragspel, och man skralade den enkla texten därtill. Nästan samma melodi som del 1 av ovanstående fanns hos spelmannen August Strömberg, Jät, Småland. Det var en lek, med texten ungefär:

Ranka, ranka, rävaskalla, räven han är inte här,
han är uti Långasjö, å slakta feta galtar där.

/A.W.

Andrastämman av Allan Westin, Stockholm, 2014

Rejländer från Eidskogen och Eda

schottis från Värmland efter Mats Berglund
Andrastämman av Allan Westin

6

10

15

SEL00504-2st-v2 Utskrivet av Stefan Lindén 120823

Varianter av låten är spridda i nord-Europa. I Tyskland heter låten "Vetter Michel" (kusin Mikael), i Danmark "Feder Mikkell". / A.W.

"Kadrilj från Landskronatrakten"

701

(Endast förspel dessa 4 takter) 1 (Gdur): 2 3

arr: Allan Westin, Stockholm, 2013

* Förenkling av takt nr. 11-12:

(Tecknet % i andrastämman betyder "upprepa föregående figur")

Denna kadrilj har varit populär i folkdanslagen, men dess bakgrund är lite oklar. Melodins 2 första repriser har dock spelats i Björnstorp, S.O. om Lund, se Sv. Låtar, Skåne, nr. 904. Till dans spelar man låten 4 gånger, och avslutar sen med takt 1-16.